

MODÜL

13

CMR Konvansiyonu

Uluslararası karayolu eşya taşımasında CMR belgesini, sorumluluk sınırını, süreleri ve e-CMR'yi öğrenmek.

4 konu slaytı • 1 soru

CMR nedir, ne zaman uygulanır?

Karayoluyla ücretli uluslararası eşya taşımasında gönderen, taşıyıcı ve alıcının hak ve sorumluluklarını düzenler.

- > **Tarihçe:** 19 Mayıs 1956'da Cenevre'de imzalandı. Bugün 58 taraf var; Türkiye 1995'te taraf oldu.
- > **Uygulama şartı:** Yükleme ve teslim yeri farklı ülkelerde, en az biri CMR'ye taraf. Taraflar sözleşmeyle CMR'yi dışlayamaz.
- > **Uygulanmaz:** Uluslararası posta sözleşmelerine göre taşıma, cenaze nakli ve ev eşyası taşınması.
- > **Belge olmasa da:** CMR belgesinin olmaması sözleşmeyi geçersiz kılmaz; ama ispat çok zorlaşır.
- > **Yurt içinde:** Türkiye içi taşımada TTK uygulanır; kayıp/hasar sınırı orada da kg başına 8,33 SDR.

Kaynak: CMR md. 1, 4, 41 · BM Antlaşmalar Kaydı (XI-B-11) · TTK

CMR sevk mektubu: kaç nüsha, kimde kalır?

Nüsha	Renk	Kimde kalır?
1	Kırmızı	Gönderen (yükleyen firma)
2	Mavi	Alıcı: yükle birlikte yolculuk eder
3	Yeşil	Taşıyıcı (nakliye firması)
4 (ek)	Siyah	İdari işlemler için; zorunlu değil

Sözleşmeye göre asıl nüsha 3'tür; gönderen ve taşıyıcı imzalar. Renkler IRU model formundaki uygulamadır.

Sorumluluk sınırı: 8,33 SDR/kg hesabı

KURAL / KAVRAM

Kayıp ve hasarda taşıyıcı, brüt ağırlığın kg'ı başına en çok 8,33 SDR (IMF Özel Çekme Hakkı) öder. Tazminat malın gerçek değerini geçemez. Tam kayıpta navlun ve gümrük masrafları ayrıca iade edilir. Kasıta sınır uygulanmaz.

ÖRNEK OLAY

2.000 kg tekstil, İstanbul → Münih

Tente yırtığından su alan dorsede 2.000 kg brüt hazır giyim (fatura değeri 60.000 €) kullanılamaz hâle geliyor. Sınır: $2.000 \times 8,33 = 16.660$ SDR. 19 Ekim 2026 IMF kuruyla (1 SDR $\approx$ 1,207 €) yaklaşık 20.100 €. Taşıyıcı en çok bunu öder; kalan ~39.900 € gönderenin ya da emtia sigortasının zararıdır. Aynı ağırlıkta 8.000 €'luk kuru incir olsaydı 8.000 € ödenirdi.

Akılda tut: Değerli yükte gönderen değer beyanı (md. 24) veya emtia sigortası yapmalı; CMR sınırı yükün tamamını korumaz.

Kaynak: CMR md. 23, 24, 26, 29 · IMF SDR kuru 19.10.2026

Kritik süreler ve e-CMR

Bilinmesi gereken süreler

- Görünür hasar: teslim anında çekince yazılır
- Görünmeyen hasar: teslimden sonra 7 gün (pazar ve tatil hariç)
- Gecikme: 21 gün içinde yazılı bildirim
- Kayıp sayılma: süre bitiminden 30 gün, süre yoksa yükün alınmasından 60 gün sonra
- Dava zamanaşımı: 1 yıl, kastta 3 yıl

e-CMR

- 2008 Ek Protokolü: elektronik sevk mektubu kâğıtla eşdeğer
- Türkiye 31 Ocak 2018'de taraf oldu; protokolde 42 taraf var
- Kullanım için iki ülkenin de taraf olması ve sistemlerin bağlanması gerekir
- Türkiye–Azerbaycan pilotu: teknik entegrasyon sürüyor (Mart 2026)
- Bugün Türk tırlarında kâğıt CMR hâlâ yaygın

Kaynak: CMR md. 20, 30, 32 · e-CMR Ek Protokolü · BM Antlaşmalar Kaydı

Değerlendirme sorusu 35

CMR'ye tabi bir taşımada 1.500 kg brüt ağırlıklı, değeri 30.000 € olan yük tamamen hasar gördü. Değer beyanı ve kasıt yoksa taşıyıcının azami tazminatı nedir?

A

$1.500 \times 8,33 = 12.495 \text{ SDR}$

B

Malın fatura değerinin tamamı, 30.000 €

C

Yalnızca navlun bedeli

D

$1.500 \times 25 = 37.500 \text{ SDR}$

Cevap A. Sınır brüt kg başına 8,33 SDR'dir: 12.495 SDR ($\approx 15.080 \text{ €}$). Mal değeri bundan yüksek olduğu için sınır uygulanır; ayrıca navlun ve masraflar iade edilir.